ASTURYA'DA İSYAN

BÜYÜK AFLI

BÜTÜN OYUNLARI 1

ÇEVİRİ: AYBERK ERKAY

can oyun

ALBERT CAMUS

ASTURYA'DA İSYAN

DÖRT PERDELİK OYUN

BÜTÜN OYUNLARI 1

1957 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Fransızca aslından çeviren

Ayberk Erkay

can

Révolte dans les Asturies, Albert Camus
© 1962, Éditions Gallimard, Paris
© 2015, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2015, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Ayça Sezen

Düzelti: Burçak Karabağ, Aylin Samancı
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3
Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2414-5

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

Sunuş

"*Asturya'da İsyan* başlarda, oyuncular tarafından (Commedia dell'arte tarzında) işlenmek üzere hazırlanmış boş bir tuval olarak düşünülmüştü. Fakat neticede, oyun metni aramızdan dört kişi tarafından kaleme alındı: Camus, Alger Lisesi'nden iki genç öğretmen: biri bir İngiliz, Bourgeois, diğeri bir Alman, Poignant ve ben. Konu, hareket ve sahneleme, Maison Fichu'nün hemen her köşesinde yapılan çalışmalar süresince bu dört kişi tarafından oluşturuldu... Aradan epey zaman geçmiş olduğundan, bugün bu teşebbüste kimin nasıl bir paya sahip olduğunu tam olarak söylemem mümkün görünmüyor fakat yaşadığımız tartışmaların oldukça verimli ve hararetli geçtiğini söyleyebilirim... Daha ilk andan itibaren, bizi hareketa geçiren kişinin tartışmasız olarak Camus olduğunu söylemenin gereği var mı bilmiyorum? Ya da sahip olduğu değere bizleri ortak ettiği için kendisine müteşekkir olduğumuzu? Ve diğer üç kişi olarak onun izinden giderek bu esere katkıda bulunduğumuzu?.. Hatıramda *Asturya'da İsyan*, Camus'nün insani sefalete karşı savaşmanın yollarını vazgeçmeden sorguladığı, komünizm olduğuna inandığı siyasi doktrinle uyumlu kolektif ve halkçı bir sanat formülü aradığı zamanların ifadesi olarak yer etmiş..."

Cezayir'deki çalışmalarında Camus'ye en fazla desteği gösteren kişilerden biri olan Jeanne Sicard, Francine Camus'ye, *Asturya'da İsyan*'ın yaratılış öyküsünü bu sözlerle aktarıyordu.

Güncel koşulları yansıtan bir propaganda eseri olan *Asturya'da İsyan*, içsavaşın patlak vermeye yüz tuttuğu bir dö-

nemde, 1934'teki işçi isyanının hatırasını canlı tutma gayesi taşıyordu. Camus'nün İspanya'ya ne kadar bağlı olduğunu biliyoruz, köklerinden kaynaklanan bir vatanseverlikle kendini İspanya'ya bağlı hissediyordu; ayrıca İspanya Cumhuriyeti'nin varlığı yüzünden ömrü boyunca bu sadakatinden asla vazgeçmeyecekti. Onun bu duruşu, hiç şüphesiz oyunun gösterimine engel olan dönemin Alger valisinin gözünden kaçmamıştı –ki Camus, hükümetin yasaklama kararının sorumluluğunu kendisine yüklüyordu–.

Camus'nün "bu ortak yaratı denemesindeki" konumunu kesin çizgilerle belirlemek kolay olmasa da (kendi açısından, kesinliği olan yegâne durum, koronun sözlerini kaleme almış olmasıydı. Fakat benim şahsi düşüncem, girişin, II. perdenin III. sahnesinin ve IV. perdenin son bölümünün onun kaleminden çıktığı yönünde) bu belirsizliğin aksine, oyunun yazılma amacı, yazım sürecine ortak diğer yazarlar tarafından belirgin olarak ifade edilmiştir. Seyirciyi harekete dahil etmeyi amaçlayan, trajedinin muhtemel celladı ve kurbanı kılmaya zorlayan sahnelemeye dair ayrıntılar kayda değerdir. Bir anlamda, tamamen farklı süreçlerin getirisi olmakla beraber, Caligula sahne alacak ve aracı kişiler yoluyla seyirciyi kışkırtacak, onu ölümün ve hizmetkârlığın çılgınlığına sürükleyecektir.

Başoyuncu, halktır ya da daha doğru ifade etmek gerekirse onu temsil eden kişilerdir. Aynı zamanda, radyo aracılığıyla izleyicilerin üzerine çullanan tarihtir. Şarkılar, çığlıklar, ifadeler, patlamalar, söylevler, iddianameler, trompetler, bu unsurların bütünü, seyirciye, olaylara yönelik bütünsel bir yaklaşım ve bakış kazandırmak için kullanılır. Tıpkı Ortaçağ'da olduğu gibi, sahne her yerde ve hiçbir yerdedir; Oviedo'da ve Madrid'de, bir kahvehanede ve mecliste. Aksiyon, kelimenin sinematografik anlamıyla, olayların gelişimine paralel ilerleyen altyazı işlevi görür; öte yandan, isyanın kendisiyle isyanın az ya da çok çarpıtılmış öyküsünün arasındaki ve propagandayla bedensel gerçeklik arasındaki zıtlığın altını ironik bir tavırla çizer.

Ayrıca, oyun, aksaklıklarına rağmen, Brecht tiyatrosunu andırır; trajediden ziyade destana yakındır. Bilindiği üzere, Camus, bir başka ortak yaratı ürünü olan *Sıkıyönetim* hariç, bir daha bu yola girmeyecektir.

Önceleri *Kar*, ardından *Kısa Hayat* ismini taşıyan oyun bu-

günkü ismini o zamanlar Alger Fakültesi'nde hoca olan Jacques Heurgon'a borçludur. Oyunun yazılması 1936 Paskalya'sından önce tamamlanmış, Paskalya tatiline yaklaşan bir tarihte sahnelenmiş ve *Asturya'da İsyan*, daha sonra, birkaç yüz nüsha olarak Charlot tarafından yayımlanmıştır.

ROGER QUILLIOT

Cezayir'de "Emek Tiyatrosu"ndaki dostlara...

Sanchez'e, Santiago'ya, Antonio'ya, Ruiz'e ve Leon'a...

Sahne dekoru seyirciyi içine alır, etrafını sarar, olayları yalnızca dışarıdan görmeye fırsat tanıyan klasik anlayışın aksine, seyirciyi mevcut harekete dahil olmak zorunda bırakır. Seyirci, Asturya'nın başkentinde olanları koltuğundan izleyen kişi değildir, seyirci bizzat Oviedo'dadır ve sahnedeki her unsur, trajedinin merkezini teşkil eden seyircinin yani kendisinin etrafında gelişir. Sahne dekoru, seyirciyi savunmasız bırakacak şekilde tasarlanmıştır. Seyircilerin bulunduğu kısmın her iki yanında Oviedo'nun iki uzun sokağı uzanmakta, sokaklar büyük bir meydana çıkmaktadır. Meydana bakan bir meyhanenin yandan bir kısmı görünmektedir. Salonun ortasında yer alan Bakanlar Kurulu masasının yukarısında Barselona Radyosu'nu temsil eden devasa bir hoparlör bulunur. Olaylar, bulunduğu konum dolayısıyla görmeye ve müdahil olmaya mecbur bırakılan seyirciyi çevreleyen ayrı ayrı mekânlarda gelişir. Dekor tasarımının amacı, 156 numaralı koltukta oturan seyircinin, olayları, 157 numaralı koltukta oturan seyirciden farklı şekilde görmesini sağlamaktır.

BİRİNCİ PERDE

Birinci sahne

Akşam olur; yaz sonudur.

Karanlıktan –seyircilerin arkasından, sol taraftan– bir Santander dağ şarkısı yükselir:

En el baile nos veremos,
esta tarde, morenuca;
en el baile nos veremos,
y al son de la pandereta,
unos bailes echaremos.[1]

BİR SEYİRCİ

(*Salondan*) Bravo! Bravo!

Şarkının ezgisi bir akordeoncu tarafından tekrar çalınmaya başlar, bu sırada salonun ışıkları yanar; sokaklardan birinin ucunda, bir kemere yaslanmış bir çocuk şarkıyı söylemeye başlar:

1. (İsp.) Görüşürüz dansta, / Bu akşam, esmer güzelim; / Görüşürüz dansta, / Tefler tıngırdasın, / Biz dans edelim. (Ç.N.)

Y al son de la pandereta,
unos bailes echaremos.

BAŞKA BİR ADAM

(*Seyirciler arasından*) Güzel söylüyor velet!

Akordeoncu, alçak sesle şarkıyı çalarak, yavaş adımlarla uzaklaşır. Salona bir İspanyol sokağının kendine özgü curcunası hâkim olur.

BİR KADIN

(*Başka bir kadına*) Ayine mi gidiyorsunuz?

BİLETÇİ

(*Aralarda gezinerek*) Yok mu şansma güvenen! Büyük ikramiye! Sekiz gün sonra çekiliyor.

BİR KADIN

Veremedik beş aydır. Haciz koyduracakmış ev sahibi.

BİLETÇİ

Almazsan çıkmaz! Son biletler! Şansım dene!

BİR KADIN

Hoşça kalın, Tanrı yardımcınız olsun.

Sahneye fırlayan gazete satıcısı küçük bir çocuk, bağıra çağıra seyircilerin etrafında koşturur.

GAZETECİ ÇOCUK

"Madrid Postası" geldi! "Madrid Postası!" Seçim tahminlerini yazıyor.

BİR ADAM

Eh be çocuk, ta evvelsi günün gazetesini mi okutacaksın millete!

BİLETÇİ

Yok mu şansına güvenen! Çıkmaz deme!

Konuşmalar esnasında akordeoncu meydana doğru yaklaşmaktadır.

BİR SES

(*Sahne arkasından*) Buz gibi buz! Sudan ucuz gel! Buz gibi bunlar!

BİR SES

(*Meydanın karanlıkta kalan kısmında, geveleyerek*) Yalanım yok, ben istemedim, istesem yapardım. Gözüm olmadı çok şeyde.

Akordeoncu, bir pasodoble[1] *çalmaya başlayarak, bir süre meyhanenin etrafında dolanır, ardından içeri girer.*

İkinci sahne

Karanlıkta, akordeona eşlik eden el çırpmaları. Bir kadın, son birkaç adımla dansını bitirir, gözden kaybolur. Çiftler, çalmaya devam eden müzik eşliğinde dans ederler. Sahne önünde, kapının hemen yanında bir masada, bakkal

1. İspanyolca "çiftadım" anlamına gelen bir Latin dansı. (Y.N.)

ve eczacı, sigaralarını tüttürerek sohbet ediyorlardır. Tanrı Baba, ihtiyar bir meczup, sokağın karşısındaki evin eşiğinde duruyordur. Pèpe, genç bir berber, meydandan geçer, meyhaneye doğru yürür.

PÈPE

(*Yanından geçerken*) Ne var ne yok Tanrı Babam?

İHTİYAR

Neyim olacakmış?

PÈPE

Nasılsın diyorum, halin nasıl?

İHTİYAR

Kör mü gözün?

PÈPE

(*Elini burnuna götürür, meyhaneye girer.*) Hay sana hatır soranın! Huysuz herif!

Müşterilerin sohbetine karışır, meyhane sahibesi otuz beş yaşındaki Pilar'la şakalaşır.

İHTİYAR

Gözüm olmadı çok şeyde. Bir sağ ol, bir hoşça kal, Tanrı Baba'ya yeter. Yalanım yok. Bir sağ ol, bir hoşça kal, Tanrı Baba'ya yeter.

BAKKAL

(*Ellerini birbirine vurarak*) Yavrum bir bak buraya, kâğıtları getiriver.

PILAR

Beyler buyursunlar.

Kâğıt oynamaya başlarlar.

RADYO

(*Sakin, düzgün bir kadın sesi*) DİKKAT DİKKAT, BURASI MADRİD RADYOSU! GENEL SEÇİM SONUÇLARINA İLİŞKİN SON DURUMU AKTARIYORUZ. ELİMİZE ULAŞAN SON BİLGİLERE GÖRE, CUENCA'DA, İSPANYOL REFORM PARTİSİ BAŞKANI M. GOICOESCHES, TOPLAMDA 4425 OY ALARAK, 2615 OYDA KALAN RAKİBİ SOSYALİST ADAY LOPEZ'E ÜSTÜNLÜK SAĞLADI VE SEÇİMİ KAZANAN İSİM OLDU.

ECZACI

Aman aman...

RADYO

DIKKAT DIKKAT! "MADRID POSTASI" GAZETESİNDEN EDİNDİĞİMİZ BİLGİLERE GÖRE, SALAMANCA'DA, İSPANYOL SAĞ ÖZERK KONFEDERASYONU LİDERİ GIL ROBLES, 7200 OY ALARAK 5610 OY ALAN RAKİBİ KARŞISINDA ZAFERE UZANDI.

ZAMORA'DA SEÇİMDEN GALİP AYRILAN TARAF MUHAFAZAKÂR CUMHURİYETÇİ PARTİ OLDU. DON MIGUEL MAURA'NIN LİSTESİNDEKİ TÜM ADAYLAR KENDİ BÖLGELERİNDE SEÇİMDEN ZAFERLE AYRILDILAR.

DİKKAT DİKKAT, GENEL SEÇİMLERE İLİŞKİN KESİN SONUÇLARI KISA BİR ZAMAN İÇİNDE SİZ-

LERLE PAYLAŞACAĞIZ. ŞİMDİ MADRİD BORSASI KAPANIŞ SEANSI VERİLERİNİ AKTARIYORUZ.

ECZACI

Dağıtıyorum beyler. (*Kâğıtları dağıtır.*) Neyin var söyle!

BAKKAL

Ronda.[1]

ECZACI

Adama geliyor arkadaş! Evde boynuzu yiyor olma da!

Zoraki gülerler.

BAKKAL

Kâğıt alayım.

ECZACI

Affedersin. Cao. Şamata gırla yanda, milletin keyfi yerinde. Görürüm ama birazdan hallerini!

BAKKAL

Niye? Alır mı diyorsun Lerroux...

ECZACI

Missa.[2] Orasını bilmem, ben kafaya bakarım. Bir kere her şeyin başı eğitim, kim ne derse desin! Lerroux kafalı adam, okumuş etmiş neticede.

1. Akdeniz ve Kuzey Afrika'ya özgü bir iskambil oyunu. Ronda yapmak ise, üç kartı verdikten sonra elde bir çift kalması anlamına gelir, bu durumda oyuncuya hemen bir fiş verilir. (Y.N.)

2. Aynı iskambil oyununda, oyuncunun masadaki tüm kâğıtları toplaması anlamına gelir, bu oyuncu da bir fiş kazanır. (Y.N.)

BAKKAL

(*Puanları toplayarak*) Üç daha on dört. Rahmetli babam hep derdi ki, disiplin olmadan...

ECZACI

Zaten bu puştlara kaldık mı halimiz duman! Eli verdik mi daha da kurtaramayız kolu. Dağıt bakalım. Mal meydanda, vaziyet kötü. Karın doyurmaz oldu bizim eczane işi de. Millet hastalanmıyor ki eskisi kadar. Başı ağrıyan biterdi kapıda ilaç almaya eskiden. Şimdi iç kanama falan geçirecek, anca...

Gülerler, oynamaya devam ederler.

BİR MÜŞTERİ

(*Meyhaneden*) Ben verdim oyumu ona, mütevazı adam bir kere, mühim şey.

RADYO

SEVGİLİ DİNLEYİCİLER, YARIN GÜN İÇİNDEKİ YAYIN AKIŞIMIZ: SAAT SEKİZDE, YARIM SAAT MÜZİK YAYINI. SAAT ON İKİDE, ÇOKSESLİ KONSER. SAAT ON BEŞTE, HASTANE YAYINI. SAAT ON ALTIDA, FUTBOL MAÇI ANLATIMI, ATHLETIC BILBAO, SPORTING-CLUB MADRİD KARŞISINDA. SAAT ON SEKİZDE ZARZUELA VE ROMANSLARDAN SEÇMELER. SAAT ON DOKUZ ON BEŞTE, HABERLER. SAAT YİRMİDE DANS MÜZİKLERİ... DİKKAT DİKKAT! SAYIN DİNLEYİCİLER, "AVANGUARDIA" GAZETESİNDEN ŞU ANDA ELİMİZE ULAŞAN GENEL SEÇİMLERE İLİŞKİN KESİN SONUÇLARI AKTARIYORUZ.

MERKEZ PARTİLER; 104'Ü RADİKAL, 11'İ MU-

HAFAZAKÂR, 10'U LİBERAL DEMOKRAT VE 14'Ü BAĞIMSIZ CUMHURİYETÇİ PARTİ ADAYI OLMAK ÜZERE TOPLAMDA 139 MİLLETVEKİLİNİ MECLİSE TAŞIMIŞTIR.

(*Pèpe herkesi susturur, gergin vaziyette dinler.*)

SAĞ PARTİLER; 113'Ü HALK HAREKETİ, 32'Sİ TARIM PARTİSİ ADAYI OLMAK ÜZERE, GERİ KALANINI GELENEKSELCİ VE MONARŞİST ADAYLARIN OLUŞTURDUĞU TOPLAMDA 207 MİLLETVEKİLİYLE MECLİSTE YER ALMAYA HAK KAZANMIŞTIR.

SOL PARTİLER; 57'Sİ SOSYALİST PARTİ ADAYI OLMAK ÜZERE TOPLAMDA 99 MİLLETVEKİLİNİ MECLİSE TAŞIMIŞTIR. ENDÜLÜS'TE SEÇİMİ KAZANAN BOLÍVAR, MECLİSTE KOMÜNİSTLERİ TEMSİL EDECEK TEK İSİM OLMUŞTUR.

Üçüncü sahne

Bakkal kahkahalarla güler. Pèpe kapının eşiğine çıkar ve orada durur.

ECZACI

Kadın milletine oy kullandırtmaya kalkarsan olacağı bu! Kadın dediğin oturacak evinde, kocasının çorabını yamayacak. Ah ah! Çok değişti dünya çok!

BAKKAL

(*Sükûnetini koruyarak*) Ta yirmi beş yaşıma kadar babam-

la beraber gittim ben sandığa, rahmetli söylerdi şu iyidir bu kötüdür diye, ona göre atardım oyunu; (*bardağını ağzına götürerek*) vardı canım adamın bir bildiği, mümkün mü başka türlü örfüne sahip çıkmak?

PÈPE

(*Ağzını bardağa götüren bakkalın başını ensesinden öne iterek*) Mümkün mü başka türlü senin kadar salak kalmak?

BAKKAL

(*Öksüre tıksıra*) Ne oluyor be!.. Derdin ne benimle?

PÈPE

Midemi bulandırıyorsun.

ECZACI

Uyma şuna, kızdırmak için yapıyor.

PÈPE

Kızdırmak için değil, şişko olduğu için, bir de salak olduğu için yapıyorum.

PILAR

(*Dışarı çıkarken*) Kuzum sus bakayım artık! Daha çocuktur beyler, vaziyet malum, şaşırdı yavrum ne yapacağını.

Müşteriler dışarıdan gelen gürültüler üzerine meyhaneden çıkarlar.

RADYO

DİKKAT DİKKAT! RESMÎ KAYNAKTAN EDİNDİĞİMİZ BİLGİYE GÖRE SAYIN ALCALA ZAMORA,

YENİ HÜKÜMETİ KURMA GÖREVİNİ SAYIN ALEJANDRO LERROUX'YA VERMİŞTİR.

BAKKAL

(*Öfkeli*) Az kaldı az. Defteri dürülecek it sürüsünün! Düzen görecek be memleket... disiplin görecek.

PÈPE

Çeneni kapa aşağılık herif!

BİR ADAM

(*Sokağın ucundan gelir.*) Madenciler greve gitmiş. Lerroux'ya görev verildiğini öğrendiler mi, kıyamet kopacak!

Uzaktan gelen patlama sesleri duyulur.

BAKKAL

(*İyice öfkelenir.*) Daha da ayağımı atarsam şu kapıdan.

BİLETÇİ

(*Koşturarak*) Madenciler silahlanmış, şehre yürüyorlar.

PILAR

Daha çocuktur beyler.

BAKKAL

Sen de hiç laf ettirme! Koynuna aldığın doğru demek!

PÈPE

(*Deliye döner, bakkalın suratına tükürür.*) Doğru lan pislik herif, pörsümüş karınla yatmaktan iyidir!

Bakkalın üzerine atılır.

GAZETECİ ÇOCUK

(*Koşarak gelir.*) Madenciler şehre giriyorlar!

Kavga dövüş sesleri giderek yakınlaşır, madencilerin şarkısı duyulur olur, sahneye kargaşa hâkimdir. Bir sandalye yere düşer. Avazı çıktığı kadar bağıran Pèpe'yi zapt etmeye çalışırlar:

Geliyorlar lan işte! Göreceksin gününü!

PILAR

Yapma kuzum!

PÈPE

Hayır!.. Canıma tak etti artık! Durdukça bir şey olacağı yok! Bırak katılayım onlara.

BİR ADAM

(*Koşarak gelir.*) Geldiler!

Belden yukarısı çıplak, silahlı madenciler sıra halinde girerler. Kentlilerden birkaç adım ötede, yarım çember halinde dururlar ve şarkı söylemeyi aniden keserler.

Pèpe iki grup arasında kalmıştır.

RADYO

YARIN SABAH "AVANGUARDIA" GAZETESİNDE AYRINTILARIYLA OKUMA FIRSATI BULACAĞINIZ GENEL SEÇİMLERE İLİŞKİN HABERDEN BİR BÖLÜM AKTARIYORUZ: ÜLKE ÇAPINDA GERÇEKLEŞEN GENEL SEÇİMLER, AKLISELİM VE LİYAKAT SAHİBİ TÜM İSPANYOL YURTTAŞLARIN UMDUĞU VE ÖNGÖRDÜĞÜ ÜZERE, MUTEDİL

BİR SİYASET İZLEYEN PARTİLERİN, AŞIRI SOLCU GRUPLARA KARŞI ÜSTÜNLÜĞÜYLE SONUÇLANMIŞ OLUP İZLENMİŞ OLAN DEMOKRATİK, BASİRETLİ VE ILIMLI SİYASET, MARKSİZMİN VE ENTERNASYONALİN ZARARLI FİKRİYATIYLA BESLENEN DEVRIMCI EMELLERIN KARŞISINDA SEÇİMLERDEN ZAFERLE AYRILMIŞTIR.

Radyodaki konuşma, sahne bir yandan kararırken sona erer.

SAYIN LERROUX'NUN HÜKÜMETİ KURMA GÖREVİNİ ÜSTLENMESİYLE İLGİLİ OLARAK HABER ŞÖYLE DEVAM EDİYOR: SEÇİM SONUÇLARI KADAR, ÜLKE YÖNETİMİNİN SAYIN ALEJANDRO LERROUX'YA VE ŞAHSININ ÖNDERLİĞİNDE TOPLANACAK OLAN BAKANLAR KURULUNA EMANET EDİLMİŞ OLMASI BÜTÜN İSPANYA'DA SEVİNÇLE KARŞILANMIŞ OLUP KURULACAK OLAN BU YENİ HÜKÜMET, UYGAR, DEMOKRATIK VE TOPLUMCU EŞSIZ GELENEĞIMIZIN, GELECEĞE DOĞRU EMİN ADIMLARLA YÜRÜYECEĞİNİN TEMİNATI OLARAK ÜLKE ÇAPINDA MEMNUNİYETLE KABUL GÖRMÜŞTÜR. YENİ BAŞBAKANIMIZ, HİÇ ŞÜPHESİZ, TECRÜBESİ, BİLGİSİ VE İTİDALLİ YAKLAŞIMIYLA, BU SEÇİMLERDEN ÜLKEMİZ ADINA GEREKLİ DERSİ ÇIKARMASINI BİLECEK, İSPANYOL ULUSUNUN YAŞAM DAMARLARINI KOPARMAYI VE KUTSAL DEĞERLERİNİ ORTADAN KALDIRMAYI HEDEFLEYEN YABANCI ÜLKELERİN UŞAĞI KİŞİ YAHUT PARTİLERE KARŞI AZİM, SABIR VE KUVVETLE MÜCADELE EDECEKTİR.

SAYIN ALEJANDRO LERROUX, GERÇEK İSPANYA VE TÜM GERÇEK İSPANYOLLAR ADINA, SADAKATİMİZDEN ŞÜPHE DUYMAMANIZI DİLER, ÜSTÜN ÇABANIZA KARŞI DUYDUĞUMUZ HAYRANLIĞI DİLE GETİRİR, DEĞERLİ ŞAHSINIZA TEŞEKKÜRÜ BORÇ BİLİRİZ.

PERDE

İKİNCİ PERDE

Aranın sonlarına doğru.

RADYO

(*Kesik kesik*) KATALUNYA İSYANDA... ENDÜLÜS KIRSALINDA AYAKLANMALAR BAŞ GÖSTERİ-YOR... OVIEDO İSYANCILARIN ELİNE GEÇTİ.

Birinci sahne

Sahnenin dört bir yanına dağılmış olan madenciler karınlarını doyururlar. İçlerinden biri, ayağa kalkar, şişeyi kafasına diker. Bir köşede, Pilar ve Pèpe.

BASKLI

Dedim ki ben de buna: "Şu sıçtığımın hayatını cennet mi sanıyorsun sen?" Yok dedi, ne diyecek...

ANTONIO

(*Ağzı dolu*) Mis gibi hayatımız varmış be, şu sefilliğe bak!

SANCHEZ

Ne bekliyordunuz, Devrim yaparken yelpaze sallanmaz!

PEREZ

Yavaş olun beyler, hele bir eve dönelim... Dikin bakayım şerefe, sağlığa! (*İçer.*) Daha ne diz dövmenin ne bayram etmenin vakti!

PILAR

Doğru söylersin de, sanmayın çekip gidendir perişan olan, geride kalandır asıl dünyası zindana dönen.

SANTIAGO

Ben de bildiğimi söyleyeyim, bizim oralarda kadınlar yalnız başına ağlar.

PILAR

(*Gücenmiştir.*) Ya sevişmek, onu da mı yalnız başına yapar sizin kadınlar?

SANTIAGO

(*Halen safça*) Onu yapmak için ağlamaya ne lüzum var?

SANCHEZ

Yetti muhabbetiniz. Bildirgemiz hazır, herkes bir dinlesin bakalım: "Silahlı devrim karşıtları ve sabotajcılar görüldükleri yerde derhal kurşuna dizileceklerdir. Halkımız bu hükmün infazıyla yükümlüdür." Diyeceği olan? (*Onaylama hareketleri*) Güzel, bunu hallettik... Para yerine çalışma fişi kullanılması konusunda anlaşmıştık zaten, sistem konuştuğumuz gibi işleyecek... Geriye bir tek şu kışla belası kaldı. Gomez icabına bakmakla bizi görevlendirdi. Kışladakiler hâlâ direniyormuş.

PÈPE

Bir sıkımlık canları var, talebeler var, biz gençler varız, saldıralım!

SANCHEZ

Sonra da tavşan gibi avlasınlar hepinizi! Ellerine silah verdik ya, şu hallerine bak!.. Dinleyin beni, aklımdaki fikir şu: Bir kamyonun kasasına barut yükleyip kışlanın duvarını havaya uçuracağız. Yalnızca iki adama ihtiyacımız olacak; biri kamyonu sürecek, biri de fitili ateşleyecek, onlar da...

SANTIAGO

Kura çekelim. (*Diğerleri başlarıyla onaylarlar. Cebinden bir kutu kibrit çıkarır, Pèpe'ye fırlatır. Pèpe kutudan bir düzine kibrit çıkarır, ikisini kırar ve madencilere dağıtır. Santiago sonucu ilan eder:*) Ruiz. Leon.

İkisi gruptan ayrılır, yumruk selamı verir ve ardından tek kelime etmeden çekip giderler. Madenciler sessizliğe gömülür.

İkinci sahne

ŞEF

(*Kaldığı yerden devam eder.*) Şu erzak meselesini de bir an evvel halletmemiz gerekiyor. Şehirdeki büyük tüccarlar mallarını paylaşmaya yanaşmıyorlar. İçinde bulunduğumuz durum belli, kimseye merhamet göstermeye vaktimiz yok, derhal gereğini yapmamız lazım.

RADYO

DİKKAT DİKKAT, BURASI MADRİD RADYOSU! İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TARAFINDAN KAMUOYU İLE PAYLAŞILAN RESMÎ AÇIKLAMAYI AKTARIYORUZ: ANARKO-SENDİKALİZM VE MARKSİZM YANLISI PROFESYONEL DEVRİMCİLER, SON GENEL SEÇİM SÜRECİNİ DE KAPSAYAN ÜLKEDEKİ HUZUR VE ATEŞKES ORTAMINDAN İSTİFADE EDEREK, TAŞRADAKİ BAZI BÜYÜK VİLAYETLERDE TOPLU BİR İSYAN HAREKETİ BAŞLATMAK GAFLETİNDE BULUNMUŞLARDIR. BU VAHİM TEŞEBBÜS, OVIEDO VE ASTURYA'DA BİR KISIM MADEN İŞÇİSİNDEN DESTEK GÖRMÜŞTÜR.

TARAFIMIZCA MALUM OLDUĞU ÜZERE, SÖZ KONUSU ÖRGÜTLENMENİN BAŞINDA BULUNAN KİŞİLER, KOMÜNİST MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI YÖNETİCİLERİ VE OVIEDO SOSYALİST PARTİSİ LİDERİ, AYNI ZAMANDA "İLERİ" GAZETESİNİN SAHİBİ XAVIER BUENO Y BUENO'DUR. BU İSİMLER TARAFINDAN 20 EKİM GÜNÜ ALINAN GREV KARARINDA DİLE GETİRİLEN ŞU CÜMLE FAZLASIYLA DİKKAT ÇEKİCİDİR: "TALEBİMİZ KOLLUK KUVVETLERİNİN TESLİM OLMASI YA DA İDAM EDİLMESİDİR." HALKIMIZ TARAFINDAN BİLİNMESİNİ İSTERİZ Kİ, HÜKÜMETİMİZ, BU TEHLİKELİ TEŞEBBÜSÜN BİR AN EVVEL ÖNLENMESİ VE TÜM İSPANYA'NIN İHTİYAÇ DUYDUĞU REFAH ORTAMININ YENİDEN SAĞLANMASI ADINA GEREKLİ TEDBİRLERİ ALMIŞ BULUNMAKTADIR.

SANTIAGO

Benim asıl canımı sıkan okul meselesi. Memlekete okul lazım, çok okul lazım. Halim ortada işte, okuma bilmem,

yazma bilmem. Benim oğlan okurdu bana haberleri, o da öldü gitti göçüğün altında. Ondan diyorum okul yapmak lazım köşe bucağa, yaşı yok bu işin herkese lazım.

ANTONIO

Vadilerde yaşayan insanlar var, dağlarda yaşayan insanlar var. Bundan böyle, hiç kimsenin kölesi olmadan yaşayacağımızı onların da öğrenmesi lazım. O dağlarda, o yaylalarda dünyadan habersiz yaşar bu insanlar, ancak biri çıkıp gelirse haberleri olur olan bitenden. Benimkiler misal, anam babam, yaşlı insanlar bunlar, nereden bilecekler?

SANCHEZ

Haklısın, kar kış başlamadan adam gönderelim oralara, gereğini muhakkak yapalım.

BASKLI

Gözü de açık tutalım yoldaşlar, yağmacılar cirit atıyor ortalıkta. Daha demin herifin tekini bastım ambarda, görmesem soyup soğana çevirecek içerisini. Tek kurşunla gördüm hesabını...

BİR İŞÇİ

İnsan evladı bu, her yerde aynı, iyisi de çıkıyor, kötüsü de.

BASKLI

Üstü başı da düzgündü ha herifin.

SANCHEZ

Antonio, sağlam bir ekibin var halihazırda, şu işi halledince devriyeye çıkarsınız. Kimsenin bizleri, devrimimizi kirletmesine müsaade edemeyiz..

SANTIAGO

Şu denizcilerle bağlantı mevzusunu da atlamayalım. Burası merkez sayılır. Kıyıdaki dostlara savaş gemileriyle irtibata geçmelerini haber vermek gerek, duyduğuma göre kruvazörlerde ayaklanmalar başlamış.

BİR MADENCİ

(*Dışarıdan gelerek*) Piç kuruları, hâlâ sıkıyorlar çan kulesinden. Ufacık çocuğu vurdular Anayasa Meydanı'ndan geçen.

Müthiş bir patlama. Madenciler ayağa fırlar.

SANTIAGO

(*Usulca*) Ah ah, gerçek oldu aklımdan geçen, öldü gitti işte Ruiz ve Leon! Bir hiç uğruna ölmediler ama, bir hiç uğruna kaybetmedik onları. Benim yaşım malum, kaybedecek şeyim kalmadı şu dünyada ama siz daha gençsiniz, hele sen çocuksun daha, yarınlar var daha göreceğiniz, bir dünya şey var sizi bekleyen.

ANTONIO

Birlikte büyümüştük Ruiz'le.

Uzun bir süre sessizlik.

BİR MADENCİ

Adamı iyi acıktırıyor bu kavga gürültü! Yavrum bak buraya!

Bir başka madenci bir plak koyar.

PILAR

Hayra çıksa bari bu işin sonu...

Madencilerin el çırpmaları eşliğinde bir madenci dans eder. Karanlık. Işık meydanı aydınlatır.

Üçüncü sahne

ALONSO

(*Sandalyesinde, ağzından salyalar gelerek anlatıyordur.*) Daha neler neler efendim. Teşekkür ederim beyim. Sağ olun var olun hanımlar beyler. Kunduracıydım efendim ben, Porcuna'da. (*Bilmiş bir tavırla*) Endülüs'tedir.

RADYO

(*Alonso'nun sözünü keserek*) DİKKAT DİKKAT, BURASI BARSELONA RADYOSU! SEVGİLİ DİNLEYİCİLER, OVIEDO'DAKİ GELİŞMELERLE İLGİLİ ELİMİZE ULAŞAN SON HABERLERİ AKTARIYORUZ. ÇOK SAYIDA KAÇAKÇI VE MADEN İŞÇİSİ, DÜN İTİBARIYLA, GRUPLAR HALİNDE ŞEHRE GİRMİŞLERDİR. MAGDALENA SOKAĞI, ARCHEVÊCHÉ SOKAĞI VE SAINT-LAZARE MAHALLESİ'NDEN GEÇEREK KENTE GİREN İLK GRUBUN ARDINDAN, İKİNCİ BİR GRUP, SAINT-LAURENT MAHALLESİ'NDEN GEÇEREK ŞEHİR MERKEZİNE ULAŞMIŞTIR.

Bir süre sonra.

ALONSO

(*Sıntarak*) Hah buyurun! Ben dediydim! (*Bağırır.*) Hey Sanchez! Porcuna'yı bilirsin sen, öyle dediydin vaktinde. Görmüşsündür pencerelerden sarkan sıra sıra biberleri, damlarda kuruyan domatesleri. Annem hep derdi ki bana:

"Hoşça kal evladım, sağ ol evladım. Gez dolaş İspanya'yı, emsaline denk gelemezsin Porcuna'nın. Asıl..."

RADYO

(*Sözünü keserek*) GÖZÜ DÖNMÜŞ BARBARLARIN ÖFKESİNDEN MUCİZE ESERİ KURTULMAYI BAŞARAN GÖRGÜ TANIKLARININ İFADESİNE GÖRE DEVRİMCİLER; ÜNİVERSİTE, KÜTÜPHANE VE ASTURYA BANKASI'NIN YANI SIRA 27 MART MEYDANI'NI ÇEVRELEYEN BİNALARIN ÇOĞUNU DİNAMİTLEMEK SURETİYLE HAVAYA UÇURDULAR. RESMÎ KAYNAKLARDAN EDİNDİĞİMİZ BİLGİYE GÖRE İSE, JANDARMA KIŞLASI İSYANCILAR TARAFINDAN KUŞATILMIŞ DURUMDA. KIŞLANIN SU VE ELEKTRİĞİNİ KESEN İSYANCILAR, CEPHANELİKTEN ÇALDIKLARI HAVAN TOPUYLA BİNAYA SALDIRDILAR. İÇERİDE BULUNANLARIN BİNAYI TAHLİYE EDECEK FIRSATI BULDUKLARI TAHMİN EDİLİYOR.

ALONSO

Asıl kertenkele tutmaya giderdim ama ne mümkün, o kuru taş duvarların arasında sıvışır kaçardı her elimi attığım. Ta girdiği deliğin dibine sokardım parmağımı yakalayacağım diye. "Alonso!" diye bağırırdı o zaman annem arkamdan, "Rahat bırak derdi o kertenkeleleri, onları da Tanrı yarattı, rahatsız etme..."

RADYO

FABRA AJANSI'NDAN ELİMİZE ULAŞAN BİLGİLER: DEVRİMCİLER İSPANYA BANKASI'NI ELE GEÇİRDİ. BANKA KASASINDA BULUNAN 14 MİLYON PESETAYA DEVRİMCİLER TARAFINDAN EL KONULDU.

PİSKOPOSLUK SARAYI VE OVIEDO KATED-

RALİ'NİN SUNAK ODASI ALEVLER İÇİNDE – SUNAK ODASI İSYANCILAR TARAFINDAN BENZİN DÖKÜLEREK ATEŞE VERİLDİ.

ALONSO

(*Devamını getirerek*) Ben de basar çıkardım tepelere. Ağaç olmaz o tepelerde bilirsin Sanchez, tek bir ağaç olmaz! Sıcak boğazını tırmalar, pelin otlarının kokusu kanını kaynatır. Akşam olmadan inmezdim aşağı. Annem derdi ki eve dönünce: "Duanı et Alonso." Ben de derdim ki anneme, "Duamı etmeden evvel..."

RADYO

MADRİD'DEN ELİMİZE ULAŞAN SON HABERİ AKTARIYORUZ: RESMÎ KAYNAKLARDAN EDİNİLEN BİLGİYE GÖRE, DEVRİMCİLER, LA VEGA VE LA TRUBIA SİLAH FABRİKALARINI VE ASKERÎ CEPHANELİĞİ ELE GEÇİRDİLER.

CARMEL MANASTIRI KUŞATILDI. BİNADAN KAÇARKEN KALÇASI ÇIKAN BAŞRAHİP EUFRASIO DEL NINO JESUS VİCDAN SAHİBİ VATANDAŞLAR YARDIMIYLA HASTANEYE TAŞINDI FAKAT İSYANCILAR TARAFINDAN HASTA YATAĞINDA ALIKONAN BAŞRAHİP KURŞUNA DİZİLDİ.

ALONSO

Bitirince de derdim ki, "Ben hep diyorum zaten," derdim, "bilmez miyim?" derdim: Ey Göklerdeki Babamız, ismin mukaddes olsun, gökte olduğu gibi yeryüzünde de senin istediğin olsun.

RADYO

(*Bağırarak*) İSYANIN İLK GÜNÜNE BİZZAT TANIKLIK EDEN *UNITED PRESS* AJANSI MUHABİRİ, BASINA YAPTIĞI AÇIKLAMADA, OVIEDO'NUN ANA-

CADDELERİNDE İÇLER ACISI BİR MANZARA YAŞANDIĞINI, SOKAKLARIN YÜZLERCE CESETLE DOLUP TAŞMIŞ DURUMDA BULUNDUĞUNU İFADE ETTİ. AJANS MUHABİRİ, HÜKÜMETE BAĞLI BİRLİKLERİN VE JANDARMA KUVVETLERİNİN KAHRAMANCA BİR MÜCADELE VERDİĞİNİ SÖZLERİNE EKLEDİ.

ALONSO

(*Ayağa kalkar, kendinden geçmiştir, kollarını açar, başını göğe kaldırır.*) Ve Kutsal Babamız bana dedi ki o zaman: "Alonso, sen benim oğlumsun bırak onları, bırak gitsinler, onlar devrim yapacak, bırak yapsınlar, sen benim oğlumsun." Ben biliyorum, içim rahat, öleceksem ölürüm, güzel güzel ölürüm. Kötüye haram olur ölmek. Öldüğüm zaman Yüce Tanrım'ın bütün melekleri yanıma gelecekler ve bana diyecekler ki: "Haydi Alonso, gel bakalım, mızıkçılık yok, haydi bakalım gel." Ama ben, "Gelmem," diyeceğim. Diyeceğim ama şakacıktan. Gitmez olur muyum hiç onlarla? Yükseleceğiz beraber arşın en tepesine, maviliklerin içinden yükseleceğiz, eşlik edecek bizlere öğle vakti kırları yakan kocaman güneş. Aşağıda, Porcuna'nın çayırlarında, incir ağaçlarının gölgesine sığınmış olacak ahali, kimi ekmeğini doğruyor, kimi içiyor olacak, kafasına diken şarabı göremeyecek göğü. Göremeyecek Alonso'yu. Ben o sırada Yüce Tanrım'ın huzuruna çıkmış olacağım, dört yanımda melekleri olacak, "Alonso," diyecek O bana, "sen benim oğlumsun, sen biberleri sevdin, domatesleri sevdin, ağaçsız küçük tepeleri, kertenkeleli taş duvarları sevdin," diyecek. Ve sonra Alonso konuşacak. Diyecek ki Yüce Tanrısı'na: "Evet, gözüm olmadı çok şeyde – Porcuna'lıyım ben!"

Karanlık.

Dördüncü sahne

Işık meyhaneyi aydınlatır.

BİR MADENCİ

(*İçeri girerek*) Tüccarları getirdik.

İşveren sendikası temsilcileri içeri girerler: eczacı, bakkal ve diğerleri.

Madenciler bir masanın ardında yerlerini alırlar.

SANCHEZ

Uzun konuşmayacağım. Devrim, mallarınıza ve erzakınıza ihtiyaç duyuyor. İhtiyacı karşılanmadığı takdirde gün görmesi mümkün değil. Elinizde olanı vermeyecek olursanız Devrim bozguna uğrar. Onunla birlikte bizler de. Bizler bir önem teşkil etmiyoruz. Devrim'e gelince, anlatsam da anlamazsınız. Diyeceğim şu ki, kapınızı açmayı reddedecek olursanız, sonunuz ölüm olur. Açarsanız, bize güvenebilirsiniz.

BAKKAL

Ben...

SANCHEZ

Bir kelime daha edersen (*Tabancasını çıkarır.*) düşünmene gerek kalmaz. Şimdi üçe kadar sayacağım. Bir... iki... üç... (*Bakkala*) Sen, konuş!

BAKKAL

(*Kararlılıkla*) Hayır.

Sanchez ateş eder, bakkal yere düşer. Diğer dükkân sahipleri afallar.

SANCHEZ

(*Eczacıya*) Konuş.

ECZACI

Tamam.

SANCHEZ

Şüphem yoktu.

Beşinci sahne

Ceset sahnenin önünde yerde kalır. Tutsaklar getirilir; bir jandarma subayı, şehirliler.

BASKLI

Şunun davasını görelim hemen.

SANCHEZ

(*Eczacıya*) Sen avukatı olacaksın. (*Kendi adamlarından birine*) Duyalım suçlamayı.

SAVCI

Jandarma subayı olaylar başlamadan ateş emri vermiştir, başka sözüm yok.

SANCHEZ

Avukat, sıra sende.

EZCAZI

(*Afallamış*) Ama...

SANCHEZ

(*Kayıtsız*) Sıra sende.

ECZACI

Ama günahı ne bu adamın, sizden benden ne farkı var! Kötülük mü etmiş size? Vazifesi neyse onu yapmış, ekmek parası bu. Çoluğu çocuğu vardır belki. Hangi hakla alacaksınız canını? Hangi hakla...

SANCHEZ

Gördün mü bak, nasıl kaptın işi hemen! (*Arkadaşlarıyla göz göze gelir. Bir süre sonra.*) Sanık idama mahkûm edildi. Sıradaki.

Subay götürülür. Sıradaki öne getirilir.

SAVCI

Komisyoncuymuş bu. Saklanmış pencerenin arkasına, saydırmış kendi tabiriyle ite köpeğe: Üç adam öldürmüş.

KOMİSYONCU

Avukata ihtiyacım yok. Ben kendimi savunurum. Hele sen geçmişken adalet diye karşıma. Bil ki zerre değerin yok gözümde. Doğrudur, alayına ateş açtım. Ancak üçüne yetti gücüm. Öldürün beni, göreceksiniz elbet, daha çok adam var bu şehirde ölmeye hazır.

SANCHEZ

(*Arkadaşlarına*) Zırlamayan çıktı sonunda, sevdim bunu; adammış hiç olmazsa. Sanık idama mahkûm edildi.

Komisyoncuyu götürürler.

SANCHEZ

Sıradaki.

Sahne dışından: Ateş!

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

Birinci sahne

Madenciler, plakçaların etrafında çember olmuş, plak dinlemektedirler.

RADYO

(*Hızlı hızlı*) DİKKAT DİKKAT, BURASI BARSELONA RADYOSU! İSYANCILAR, KATALUNYA BÖLGESİ VE TÜM TAŞRA KENTLERİNDE YENİLGİYE UĞRATILDILAR. COMPANYS VE BAKANLARI TUTUKLANDI. MIERE VE OVIEDO ÇEVRESİNDEKİ TÜM BÖLGELERDE ASAYİŞ SAĞLANDI. KARŞI DİRENİŞ ŞU AN İÇİN YALNIZCA OVIEDO KENT MERKEZİNDE SÜRÜYOR. DÜZENLİ BİRLİKLER, KENTE BİR SAAT MESAFADE BULUNAN GENERAL LOPEZ OCHOA KUMANDASINDAKİ LEJYONERLERİN VE FASLI PİYADELERİN İŞTİRAKİYLE BİRLİKTE HAREKETE GEÇME EMRİ ALDILAR.

MORAL BAKIMINDAN ÜST SEVİYEDE BULUNAN BİRLİKLERİN COŞKUSU, SAVAŞ BAKANLIĞI'NCA YÜRÜTÜLEN PLANA VE SAVAŞ BAKANI DIEGO HIDALGO'NUN BİZZAT İŞARET ETTİĞİ HE-

DEFE KATKI SAĞLAYACAK NİTELİKTEDİR. BAŞKENTİ MÜDAAFASIZ BIRAKMAK HİÇBİR SURETLE KABUL EDİLEMEZ. BUNDAN ÖTÜRÜ, MEVCUT DURUMDA, AYAKLANMAYI BASTIRMAK AMACI TAŞIYAN FAALİYETLERDE PARALI BİRLİKLERDEN İSTİFADE EDİLMESİ HUSUSU, ZARURİ OLARAK GÜNDEME GELMİŞTİR. ÜSTÜN ASKERÎ KABİLİYETLERİNİ FAS'TA KANITLAMIŞ OLAN LEJYONERLER, SÖZ KONUSU VAZİFEYİ EMANET EDİNMEYİ BÜYÜK SEVİNÇLE KABUL ETMİŞ, İSPANYOL ORDUSU MENSUBU KARDEŞLERİNİN YERLERİNİ DOLDURACAK OLMAKTAN BÜYÜK BİR GURUR DUYDUKLARINI İFADE ETMİŞLERDİR.

LEJYONER ASKERLERİMİZİN, SAHİP OLDUKLARI CESARET, DİSİPLİN, ÜSTLERİNE BAĞLILIK VE ZAFER ALIŞKANLIKLARI SAYESİNDE BU ASKERÎ OPERASYONU BAŞARIYLA NETİCEYE ULAŞTIRACAKLARINA DAİR İNANCIMIZ TAMDIR.

Madenciler büyük bir sessizliğe gömülür. Bir süre sonra yavaşça, kesik kesik şarkılarını söylerler. Yeniden sessizlik, plak dönmeye devam eder.

Sahne arkasından ve salonun öbür ucundan, seyircilerin arkasından, trompetle çalınan La Bandera duyulur. Kenarda bir yerde, birkaç lejyoner sahneye girer.

İkinci sahne

Savaşanlar, tabanca ve bomba sesleri eşliğinde seyircilerin etrafında koştururlar.

RADYO

BURASI BARSELONA RADYOSU: FABRA AJANSI BİLDİRİYOR: BAKANLAR KURULU BUGÜN SAAT ON DÖRTTE OLAĞANÜSTÜ OLARAK TOPLANDI. RESMÎ KAYNAKLARDAN VE GAZETECİLERİN YAPTIKLARI GÖRÜŞMELERDEN ELDE EDİNİLEN BİLGİLERE GÖRE HÜKÜMET, YAŞANAN OLAYLARIN VAHAMETİNE RAĞMEN, VAZİFESİ GEREĞİ DURUMU SÜKÛNET İÇİNDE DEĞERLENDİRMEYİ SÜRDÜRMEYE VE İTİDALİNİ MUHAFAZA EDEREK EMİN ADIMLARLA YOLUNA DEVAM ETMEYE KARARLIDIR.

Küçük orta sahne üzerine yeşil renkte ışık vurur. Sahnede yeşil örtü örtülmüş dikdörtgen bir masa. Masanın etrafında oturan altı bakan hararetle tartışmakta, Lerroux ortalarında oturmaktadır. Bakanlarda çeşitli kızgınlık ve bıkkınlık tavırları gözlenir, hareketleri mekanik, ağır ve yer yer gülünçtür. Ayaktaki bir bakan arkadaşlarını ikna etmeye çabalamakta, bir diğeri omuz silkmekte, üçüncüsü sigara içmektedir, dördüncüsü ayağa fırlar ve konuşmakta olan bakanın lafını hışımla böler. Sahneye daimi bir hareketlilik hâkimdir.

RADYO

DEVRİMCİLERİN HER GEÇEN VAKİT KAÇINILMAZ BİR YENİLGİYE DOĞRU YAKLAŞMAKTA OLDUKLARI, İNKÂRI YERSİZ BİR HAKİKAT OLARAK ORTADADIR. HÜKÜMET YETKİLİLERİ, BİZZAT İÇİŞLERİ BAKANI TARAFINDAN YAPILMIŞ OLAN TEKNİK SUNUMU DİNLEMİŞ, ALINMIŞ YAHUT ALINACAK OLAN TEDBİRLERLE İLGİLİ OLARAK EMNİYET GENEL MÜDÜRÜ TARAFINDAN HAZIRLANAN RAPORU DEĞERLENDİRMİŞ

VE BUNLARIN YANI SIRA, TEHDİT ALTINDAKİ ASTURYA'DA DÜZEN VE HUZURUN YENİDEN TESİS EDİLMESİ ADINA FAS'TA BİR LEJYONER BİRLİĞİNİN KONUŞLANDIRILMASI GEREĞİNİN ACİLİYET ARZ ETTİĞİNİ DİLE GETİREN SAVAŞ BAKANI DIEGO HIDALGO'NUN KONUŞMASINI TAKİP ETMİŞLERDİR. HIDALGO'NUN ÖNERİSİ HÜKÜMET TARAFINDAN OY BİRLİĞİYLE KABUL GÖRMÜŞTÜR. ÇOK SAYIDA JANDARMA TABURU KATALUNYA VE OVIEDO'YA DOĞRU HAREKET EMRİ ALMIŞTIR. İSPANYA ASKERÎ GÜCÜNÜN ONDA BİRİNİ BÜNYESİNDE BULUNDURAN BARSELONA GARNİZONU'NDA ASKER SAYISI İKİ KATINA ÇIKARILMIŞTIR. BÖLGEDE SIKIYÖNETİM İLAN EDİLMİŞTİR. SİLAHLI HER İSYANCI, GÖRÜLDÜĞÜ YERDE DERHAL KURŞUNA DİZİLECEKTİR.

Bu süre boyunca, masa etrafındaki bakanlar, tartışmanın çözümsüz kaldığını göstermek amacıyla, başta yaptıkları hareketleri, ilk sefere kıyasla son derece hızlı olmak suretiyle, sürekli tekrarlamışlardır.

RADYO

(*Ses tonu aniden değişir.*) BAŞBAKAN ALEJANDRO LERROUX'NUN TÜM İSPANYOL YURTTAŞLARINA SESLENDİĞİ KONUŞMAYI YAYINLIYORUZ:

LERROUX

(O *âna kadar bıkkın, zoraki tavırlar sergilemiştir, ayağa kalkar, güçbela, bir cesaret konuşmasına başlar, başlarda tereddüt içerisindedir fakat konuştukça kendine güveni iyice artar. Dördüncü bakan bir köşede kıs kıs gülmektedir.*) KATALUNYA BÖLGESİNDE, MAKAMININ, SIFATININ

VE HAYSİYETİNİN ŞAHSINA YÜKLEDİĞİ VAZİFELERE AÇIKÇA SIRTINI DÖNMÜŞ GÖRÜNEN BÖLGE HALKI LİDERİ, ÖZERK BİR KATALAN DEVLETİ KURULDUĞUNU İLAN ETME CÜRETİNİ VE GAFLETİNİ GÖSTERMİŞ BULUNMAKTADIR. BU VAZİYET KARŞISINDA, CUMHURİYET HÜKÜMETİMİZ, TÜM YURTTA SAVAŞ DURUMUNA GEÇİLMESİNE KARAR VERMİŞTİR. SAVAŞ DURUMU SÜRESİNCE UZLAŞMA KAPISI AÇIK TUTULACAKTIR. SAVAŞ KANUNLARI, KATİYEN ZULME BAŞVURMAKSIZIN, AZİMLE VE KARARLILIKLA UYGULANACAKTIR. EMİN OLUNUZ Kİ, ASTURYA'DA SÜREGELEN AYAKLANMA VE GİZLİ EMELLER PEŞİNDE OLDUĞU BUGÜN AŞİKÂR OLAN BÖLÜCÜ KATALUNYA İDARESİ, KARŞILARINDA TEK VÜCUT OLMUŞ BİR HALK BULACAK, KATALUNYA'DAN KASTİLYA'YA, ARAGON'DAN VALENSİYA'YA, GALİÇYA'DAN EKSTREMADURA'YA, BASK BÖLGESİ'NDEN NAVARRA'YA VE ENDÜLÜS'E KADAR TÜM YURTTAŞLARIMIZ VATAN VE MİLLET AŞKIYLA AYAGA KALKACAK, İSPANYOL HALKININ ŞANLI MAZİSİNİN VE ŞEREFLİ GELECEĞİNİN TEMİNATI OLAN AHLAKİ VE SİYASİ BİRLİĞİ TESİS ETMEK ADINA ANAYASANIN, DEVLETİN VE CUMHURİYETİN GÜCÜNÜ ARKASINA ALAN HÜKÜMETİMİZİN YANINDA YER ALACAKLARDIR, ONA GÜÇ VERECEKLERDİR.

TÜM İSPANYOLLAR, BİRKAÇ KENDİNİ BİLMEZİN GİRİŞTİĞİ BU ÇILGINTEŞEBBÜSÜN UTANCINI YAŞAMAK ZORUNDA BIRAKILMIŞLARDIR. FAKAT HÜKÜMETİMİZİN VATANDAŞLARIMIZA ÇAĞRISI, ŞARTLAR NE OLURSA OLSUN, VATANIMIZIN PARÇASI OLAN HİÇBİR HALKA KARŞI KİN GÜDÜLMEMESİ YÖNÜNDEDİR. İNANIYORUZ Kİ

VATANSEVER KATALUNYA, HİÇ ŞÜPHESİZ, TOPRAKLARINDAKİ BU BÖLÜCÜ ÇILGINLIĞA DUR DEMESİNİ BİLECEK, ANAYASAYA SADIK HÜKÜMETİMİZİN KORUYUCUSU OLDUĞU CUMHURİYETİN KENDİSİNE TANIDIĞI HAKLARI MÜDAFAA ETMEYE GAYRET GÖSTERECEKTİR.

MADRİD'DE, BÜTÜN TAŞRA KENTLERİNDE OLDUĞU GİBİ YURTTAŞLARIMIZIN COŞKUSU BİZLERE EŞLİK ETMEKTEDİR. BU COŞKU VE ANAYASANIN BİZLERE VERDİĞİ GÜÇLE, İSPANYA'NIN ŞANLI TARİHİNİ YAZMAYA DEVAM EDECEĞİZ.

Bomba sesleri, trompetler. Konuşma boyunca karanlıkta kalmış, harareti sönmüş görünen savaş, daha da şiddetlenerek kaldığı yerden devam eder. Tüm sahne kararır.

Üçüncü sahne

Çok daha fazla artan trompet sesi. Koşuşturmalar. Silah sesleri.

BİR SES

Uçaklar.

Işık sahne ortasına vurur, madenciler şaşkın gözlerle gök-yüzüne bakarlar. Işık yan tarafları aydınlatır. Yine koşuşturmalar. Madenciler ve lejyonerler, meydanın bir köşesinde karşı karşıya gelirler. Lejyonerler geri püskürtülür.

Işık sahne ortasına vurur. Bir barikat kurulmaktadır. Trompet sesleri daha da yaklaşmıştır.

GENÇ BİR MADENCİ

Mahvolduk. Kaçın!

Madenciler tereddüt eder.

SANTIAGO

(*Genç madenciye yaklaşır, ona sessizce bakar.*) Kalacaksın!

GENÇ MADENCİ

(*Ağlamaklı*) Hayır, korkuyorum!

SANTIAGO

(*Ona bakar, var gücüyle tokatlar.*) Defol git! (*Ötekilere*) Gücümüz onlara yetmez... ama bu kaçmaya mazeret değil...

Barikatın üzerinden karşılıklı açılan ateş.

RADYO

(*Hızlı hızlı*) ŞU SAAT İTİBARIYLA DÜZENLİ İSPANYOL BİRLİKLERİ, FASLI PİYADELER VE LEJYONERLERİN İŞTİRAKİ SAĞLANMIŞ BULUNUYOR.

OPERASYONLARDAN AYRINTILAR AKTARIYORUZ: SAAT ON BİRDE, HÜKÜMETE BAĞLI BİRLİKLER, TARRAGONA'YA VE ALBACETE VİLAYETİNE BAĞLI VILLAROBLEDA'YA GİRDİLER. SAAT ON ÜÇTE, DOKUZ ASKERÎ UÇAK LERIDA VİLAYETİ ÜZERİNDE UÇUŞ GERÇEKLEŞTİRDİ. SAAT ON DÖRTTE, LEON SAVAŞ KONSEYİ, ÜÇ JANDARMANIN ÖLÜMÜNE SEBEBİYET VERMEKLE SUÇLANAN DÖRT DEVRİMCİYİ İLK CELSEDE İDAMA MAHKÛM ETTİ. SALAMANKA SAVAŞ KONSEYİ, TORENO DEL CID'DE BİR JANDARMA

KAMYONUNA SALDIRMAKLA SUÇLANAN İKİ DEVRİMCİYİ İDAMA MAHKÛM ETTİ.

ÇATIŞMALAR OVIEDO SOKAKLARINDA DEVAM EDİYOR. DEVRİMCİLER TARAFINDAN İŞGAL ALTINDA TUTULAN AZ SAYIDA MAHALLE ASKERÎ BİRLİKLER TARAFINDAN KUŞATILDI.

SAAT ON BEŞTE, JANDARMA KIŞLASI KUŞATMASININ FAİLİ ÜÇ BİN SALDIRGAN TARAFINDAN İŞGAL EDİLEN LA CUENCA DE LANGREO, İŞGALCİLERİN ELİNDEN KURTARILDI.

SAAT ON DÖRTTE, VALENSİYA POLİSİ, ŞEHİRDEKİ BİR HIRDAVAT DÜKKÂNINDA ELE GEÇİRİLEN DOKUZ EL BOMBASI, ÜÇ YÜZ DİNAMİT VE CEPHANE YÜKLÜ ÇOK SAYIDA SANDIĞA EL KOYDU.

SANCHEZ

Cephane kalmadı, boşa sıkmayın.

ANTONIO

Dalalım şunların ortasına! Gideceksek adam gibi gidelim!

SANTIAGO

Ağlama çocuk gibi! İş çok daha sende... (*Ateş eder.*)

Savaş.

ANTONIO

(*Karnına kurşun saplandığı fark eder, elleri karnında kıvrılır, alnı düşüncelere dalmış gibi kırışır, barikatı terk eder, öne doğru iki adım atar ve mırıldanarak yere düşer.*) İş çok daha bende, iş çok daha...

Santiago arkasını döner, tek kelime etmeden tetiğe abanır.

SANCHEZ

Gelin lan! Gelin!

Bir kurşunla yere yığılır. Dört-beş madenci ona doğru koşturur.

SANTIAGO

Rahat bırakın adamı! Dönün yerinize!

Santiago, Pèpe ve yanı başındaki Antonio'yla baş başa kalır, kısa bir süre birbirlerine bakarlar.

PÈPE

İt oğlu itler, yürü ihtiyar, yürü!

Öfkeden deliye dönmüş halde, kavganın ortasına atılmak için barikatı tırmanırlar fakat tam barikatın tepesinde vurulurlar; müthiş bir düşüş.

PILAR

(*Meyhaneden çıkarak*) Kuzum...

Dizleri üstüne yığılır kalır.
Lejyonerler koşar adım sahneye girerler. Sahne kararır.

Göğüs göğüse savaş. Acı feryatlar yükselir.
Durmak bilmeyen, muzaffer trompet sesleri duyulur.

PERDE

DÖRDÜNCÜ PERDE

Bir yüzbaşı, elinde purosu, gözünde monoklü, bir koltuğa yayılmış, çizmelerini boyatmaktadır.

Yan tarafında, ayakta, elinde defteriyle bir çavuş. Daha ötede, iki askerin gözetiminde bir grup mahkûm.

Bir asker içeri girer, selam durur.

BİR ASKER

Yüzbaşım, kırbaç kırıldı.

YÜZBAŞI

Ben ne yapayım salak herif, sapıyla vur.

BİR ASKER

Emredersiniz yüzbaşım ama adam bayıldı.

YÜZBAŞI

Konuşmadı mı?

BİR ASKER

Hayır yüzbaşım.

YÜZBAŞI

Eşek inadı varmış heriflerde... Nasıl insanmış bunlar an-

lamadım ki... Sen bırak, kalanları ben hallederim. (*Pilar'ı önüne getirmelerini işaret eder, kadın şaşkın vaziyettedir.*) Canım bu ne hal, yiyecek halim yok ya sizi! (*Kasıntılı bir tavırla*) Bilesiniz, hiçbir hanımı ürkütmüşlüğüm yoktur ömrümde. Komşularınız sizin için arası iyiydi diyorlar bu haydutlarla, benden söylemesi bayağı da bir şaşkınlar bu vaziyete. Lakin benim için şaşıracak bir durum yok ortada, gayet iyi anlıyorum, ne de olsa bazıları çok yakışıklı çocuklar... Buraya bir soruşturma yürütmek üzere gönderildim, emrin gereğini yerine getirmekten başka bir amacım bulunmuyor. Güzel yoldan halletmek istiyorum bu işi, anlıyor musunuz demek istediğimi, güzel yoldan.

PILAR

Kuzum benim...

YÜZBAŞI

Ne?.. Her neyse, bilmeyi arzu ettiğim tek şey –bir ayrıntıdan ibaret aslında– Don Fernando'yu kimin öldürdüğü. Aldığım istihbarata göre katili bu mahkûmlardan biriymiş.

PILAR

Vurdular, ah vurdular ah vurdular kuzumu... Çocuktu daha çocuk.

YÜZBAŞI

Yeter, kendinize gelin artık. Don Fernando'yu kim öldürdü? Olay sizin dükkânın önünde gerçekleşti. Ailesi katilin kim olduğunu öğrenmek istiyor.

PILAR

İncecik elleri vardı kuzumun... Yardım et Aziz Meryem... Kan bulaştı saçlarına. Çaldılar onu benden. (*Çıldırır.*) Katiller! Katiller!

YÜZBAŞI

Götürün şu manyağı... Mahkûmları getirin buraya!

ÇAVUŞ

Yüzbaşım, namussuzların cesetlerini tarlada toplattım. Ama çok fazla var, o kadarını gömecek adam yok.

YÜZBAŞI

(*İyice kasılarak*) Benzin dökün, sonra verin ateşe. Ötekilere de ders olur, sıçanlar anca bundan anlar...

Canlarım, benim gibi bir beyefendiye denk geldiğiniz için ne kadar şanslı olduğunuzu tahmin dahi edemezsiniz. Adamın dilini çözmek için böğrüne kızgın demir bastıran meslektaşlarım bile var, inanmazsınız. Ben ancak son çare olarak başvuruyorum bu yönteme. Evet gelelim işimize, seninle başlayalım ufaklık. Adın ne bakalım?.. Boş ver sormadım farz et, ne yapayım adını senin, benim öğrenmek istediğim tek şey Don Fernando'yu kimin öldürdüğü, tanıyorsun değil mi Don Fernando'yu, şu tüccar olan... Söyle bakalım, kim öldürdü Don Fernando'yu?

İŞÇİ

Halk öldürdü.

YÜZBAŞI

Aşağılık herif! (*Askerlere*) Götürün duvara. (*İkinci mahkûma*) Sen ne dersin it oğlu it, anladın değil mi soruyu? Don Fernando'yu kim öldürdü? Nuno mu, Lopez mi, yoksa vurulanlardan biri mi?

İKİNCİ İŞÇİ

Halk öldürdü.

YÜZBAŞI

(*Usanmıştır.*) Keyfin bilir, bunu da dizin kurşuna. Sıradaki. Bakalım senin canın tatlı mıymış? Don Fernando nasıl öldü?

ÜÇÜNCÜ İŞÇİ

Söyleyeyim nasıl öldüğünü, halk aldı canını!

YÜZBAŞI

Şerefsiz. Senin de hesabın görülecek. Yaklaş bakalım ihtiyar, cevap ver.

ALONSO

Gözüm olmadı çok şeyde benim. Bir sağ ol, bir hoşça kal, yeter Alonso'ya.

YÜZBAŞI

Bak sen, aman ne komik, gülecek miyiz şimdi buna? Ben sana gösteririm adamı nasıl güldürüyorlar!

ALONSO

Yüce Tanrım bana dedi ki: "Alonso, sen ölmeyeceksin." Kötüye ölmek haram. Ben dediydim.

YÜZBAŞI

Resmen alay ediyor herif benimle! Götürün bu iki köpeği pazarın arkasına, dizin kurşuna. Kötü kokmaya başladı burası.

ECZACI

Ah yüzbaşım, sizi gördüğüme nasıl sevindim. Rahatsız etmiyorum umarım?

YÜZBAŞI

Rica ederim, buyurun lütfen sayın Müsteşar.

ECZACI

Sanırım adaleti sağlamakla meşguldünüz. Fazla tutmayacağım sizi, şu çocuklarla kadınlar hususunda bir ricam olacaktı. İnanın sağır olacağız gürültülerinden, nasıl bağırıyorlar bilseniz! Karınları aç galiba bunların. Diyordum ki acaba ordunun... (*Birlikte çıkarlar.*)

Çavuş, yüzbaşının koltuğuna oturur. Islıkla La Bandera'yı çalar.

RADYO

DİKKAT DİKKAT, BURASI BARSELONA RADYOSU! İÇİŞLERİ BAKANI TARAFINDAN YAPILAN AÇIKLAMAYI AKTARIYORUZ:

İSYAN TÜM YURTTA BASTIRILMIŞTIR. KAHRAMANCA MÜCADELE EDEN ORDUNUN VE HALKIN DESTEĞİYLE YILMADAN GÖREVİNİ SÜRDÜREN HÜKÜMETİMİZ EMRİNDEKİ BİRLİKLERİMİZ, ŞU AN İTİBARIYLA ASTURYA'NIN KONTROLÜNÜ SAĞLAMIŞ OLUP BATI MEDENİYETİNİN VE DEMOKRASİNİN TEMEL İLKELERİ NİCE CANLAR PAHASINA MUDAFAA EDİLMİŞTİR. BİLİNMESİNİ İSTERİZ Kİ, BU SUÇU İŞLEYENLERİN CEZASI, İNSANİ DEĞERLER GÖZ ÖNÜNDE TUTULARAK VERİLMİŞ OLUP CUMHURİYETÇİ, ANAYASAYA SAYGILI, DEMOKRATİK VE PARLEMENTER İSPANYOL HÜKÜMETİ, AZIMSANMAYACAK ORAN-

DA SİLAHLANMIŞ DİRENİŞÇİLER TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN BU İSYANI BASTIRIRKEN, YASALARIN GEREĞİNİ CESARETLE YERİNE GETİRMESİNİ BİLMİŞ, TÜM DÜNYAYA EMSALİ GÖRÜLMEMİŞ BİR HOŞGÖRÜ VE İNSANLIK DERSİ VERMİŞTİR. ÇOK SAYIDA ASKERİMİZİN HAYATINI KAYBETMİŞ OLMASINA RAĞMEN, ÇOĞU ŞEHRİMİZİN YERLE BİR EDİLMİŞ OLMASINA RAĞMEN, EMEĞİMİZİN VE SANATIMIZIN BAŞYAPITLARININ PARAMPARÇA EDİLMİŞ OLMASINA RAĞMEN, HÜKÜMETİMİZ İDAM CEZALARINI ASGARİ SAYIDA TUTMUŞ, SUÇLULARIN ÇOĞUNLUĞUNU HAPİS CEZASINA ÇARPTIRMIŞTIR.

Paca kahvehaneden çıkar, bardağı kaldırır, masayı siler.

ÇAVUŞ

(*Alaycı bir tavırla, gözleriyle kadını takip eder.*) Hava güzel ha?

PACA

Güzel ya, güzel.

ÇAVUŞ

Madenciler gitti, keyfiniz kaçtı tabii; çok aramıyor olsanız bari?

PACA

Yok canım bana ne fark eder, ha biriymiş ha öteki!

ÇAVUŞ

Alın benden de o kadar! Misal evvelsi gün, ortalık cehenneme dönmüş, manastırın penceresindeyim, önüme geleni tarıyorum, sizi de tutturamadım... (*Bir mahkûmu*

tutmuş götüren iki askere seslenir.) Asker! Nereye bakayım?

ASKER

Çavuşum, yüzbaşı kurşuna dizmemizi emretti bunu, arka tarafa gidiyoruz, dükkânların önünde yapmayın, dedi.

ÇAVUŞ

Bir anarşist daha yolcu... Bağırdın çağırdın da ne geçti eline aptal herif! Olmaz mıydı kıçının üstünde oturuversen? Rahat mı battıydı, al gör şimdi... (*Meraklılar giderek toplanır.*) Var mı bakayım son bir dileğin; sigara ister misin, şarap içer misin?

MAHKÛM

Sağ olun, istemem.

ÇAVUŞ

(*Paca'ya*) Bizlere yakışan budur ne de olsa, Lejyon'da hayvan barındırmayız.

MAHKÛM

Niyetiniz iyilik yapmaksa, şu sağ elimi bir saniye çözseniz bana yeter. Kramp girdi. (*Çavuş işaret eder. Mahkûm kolunu gerer, Kızıl Cephe selamı verir, bir askerin çenesine var gücüyle yumruğunu indirir.*) Al sana hatıram olsun!

ÇAVUŞ

Lan! İt herif! (*Üçü birden mahkûmun üzerine atlarlar, ite kaka götürürler.*)

Salonda.

BİR ÇOCUK

Sabah bir sürü bina yıkıldı gene durduk yere.

BİR ADAM

İş çıkardı şu bombardıman başımıza.

BİR KADIN

Hiç sorma canım, on beş saat kaldık mahzende, gözleri dönmüştü resmen, kıpırdayamadık korkumuzdan.

BİR ADAM

Bu sabah yabancı bir gazeteciyi daha tutuklamışlar, Tanrı bilir neyin peşindeydi namussuz... Casusuydu kesin o çakalların, ne olacak.

Karanlık.

RADYO

BAKANLAR KURULU, BU SABAH TOPLANARAK SAVAŞ BAKANI TARAFINDAN MECLİSE SUNULAN, CUMHURİYETİMİZİ KORKUSUZCA MÜDAFAA ETMİŞ OLAN KAHRAMANLARIN MÜKAFATLANDIRILMASI TEKLİFİNİ OY BİRLİĞİYLE KABUL ETTİ.

Işık küçük sahneyi aydınlatır.

LERROUX

(*Bakanlarına avuç avuç madalya dağıtarak*) KATALUNYA TÜMENİ KUMANDANI GENERAL BATET VE İSYANCILARA KARŞI ASTURYA'DA YÜRÜTÜLEN OPERASYONU KUMANDA EDEN GENERAL LOPEZ OCHOA TÜMGENERALLİĞE YÜKSELTİLMİŞLERDİR. GENERAL BATET'NİN MEVCUT VA-

ZİFESİNİ, ŞU ÂNA KADAR ORDU GENEL MÜFETTİŞLİĞİ GÖREVİNİ SÜRDÜREN RODRIGUEZ DEL BASIO DEVRALACAKTIR.

Her şey sona ermiştir.

Salonun dört köşesinden farklı sesler yükselir.

BİRİNCİ SES

Ben ihtiyar Santiago, bir ömür yaşadım, mutluluk nedir bilmedim. Babam madenciydi, dedem de, dedesinin dedesi de. Evlendim sonra. İyi kadındı karım, kötülüğünü görmedim; memnun muydun deseler orası da meçhul. Bir oğlum oldu –babadan madenci– öldü gitti göçük altında. Kimsenin canını yakmadım, şikâyet etmedim hiç halimden, bir şu gençlerin hali dert oldu içime. Ne yalan söyleyeyim, iyi savaştım. Bu saatten sonra kazanacak şeyim yoktu ondandır belki. Kış gelecek, kar yağacak, şu dünyada kimseler adımı anmayacak.

İKİNCİ SES

Sanchez. Elebaşıymışım, greve götürmüşüm milleti, öyle diyorlar. On yedi yaşındaydım, ağabeyimden öğrendim ne biliyorsam. Devrime inandım, yürekten inandım. Okudum fırsat buldukça. Çünkü derler ya, eğitimmiş her şeyin başı... Fakat asıl kazmayı vururken madene, saçılırken etrafa kıvılcımlar, aklım asıl o zaman eriyordu olan bitene. Ne çok ölü vardı, ne çok ölü vardı. Ama burada kalmayacak elbet. Ve ben onlara diyeceğim ki: "Devrim yaparken yelpaze sallanmaz!"

ÜÇÜNCÜ SES

Adım Antonio, dağlardan geldim şehre. Ötekiler bilmez etmez dağlara düşen karı. Desem ki ben o dağlara düşen kar için savaştım, gülerler anca. Eskiden o karların

altında düşünmeden dururdum, ihtiyacım olmazdı düşünmeye. O kadar güzeldir ki bembeyaz kar o kadar basittir ki. Sonra gün geldi indim dağdan, karanlık adamları tanıdım, adaletsizliği tanıdım. O zaman dağdaki beyaz karlarım geldi aklıma, bastığım zaman ayağımın altında attıkları çığlığı düşündüm. Ama, "Sende iş var daha," dedi Santiago, "sende iş var daha." Madalya takmadılar göğsüme.

DÖRDÜNCÜ SES

Ben Pèpe. Pilar bana derdi ki hep: "Sanma çekip gidendir perişan olan, geride kalandır asıl dünyası zindan dönen." Gene de sorsalar şimdi, kalayım, derdim. Çünkü güneş var, meydandaki bahçede çiçekler var, sonra Pilar var – neyse onu karıştırmayalım. Bayılırdım mahalledeki balolara, derlerdi ki bana, "Pèpe, adam gibi dur azıcık, ciddi ol." Niye olacaktım ki, daha çok vaktim vardı. Santiago, Sanchez, Antonio, Basklı, Ruiz, Leon, hepsi "çocuk" derlerdi bana. Haklıydılar.

BEŞİNCİ SES

Kura bize çıktı.

ALTINCI SES

Kamyon kurası.

DÖRDÜNCÜ SES

Kar başlar yakında.

ÜÇÜNCÜ SES

Kim hatırlayacak?

YEDİNCİ SES

Kaval sesi eksik olmaz bizim oralarda... Boşuna değil ya!

SEKİZİNCİ SES

Tanrı'nın izniyle.

İKİNCİ SES

Kar başlar yakında.

BİRİNCİ SES

Kim hatırlayacak?

Işık.

RADYO

HÜKÜMET, MÜCADELEDE HAYATINI KAYBEDEN, YARALANAN VE KAYBOLAN ASKERÎ BİRLİK MENSUPLARINA İLİŞKİN RESMÎ RAKAMLARI KAMUOYUNA AÇIKLADI.

321 ÖLÜ (129 ASKER, 11 KOLCU, 70 MUHAFIZ, 11 JANDARMA).

870 YARALI (550 ASKER, 16 KOLCU, 136 MUHAFIZ, 168 JANDARMA).

7 KAYIP (5 ASKER, 2 EMNİYETÇİ).

Yan taraflarda, evlerin panjurları kapanır.

BİR KADIN

Ayaz olmaya başladı geceleri. Kış geliyor.

BİR ADAM

Öyle, kar başlar yakında.

Karanlık.

Bir sokağın ucundan, seyircilerin arkasından, akordeon eşliğinde bir Santander dağ şarkısı duyulur:

En el baile nos veremos,
esta tarde, morenuca;
en el baile nos veremos,
y al son de la pandereta,
unos bailes echaremos.

PERDE